

Handläggare
Åsa Johansson
Anna Larsson
08-535 300 00

Förstudie: Förutsättningarna och möjligheter för Bostad först i Huddinge

Inledning

Socialförvaltningen har tillsammans med gymnasie-och arbetsmarknadsförvaltningen under perioden oktober 2023 till januari 2024 genomfört en förstudie av modellen Bostad först. Detta för att få en ökad förståelse, kunna redovisa tillvägagångssätt, resursbehov och planering. Denna förstudie har även genomförts för att kunna fastställa relevansen av att genomföra en mer omfattande utredning.

Bostad först

Bostad först är en modell som introducerades i början av 1990-talet i New York. Enligt grundtanken ska hemlösa personer med så kallad samsjuklighet först få tillgång till en bostad och sedan erbjudas fortsatt stöd och vård och därmed öka sina möjligheter att kunna bo kvar i sin lägenhet på samma villkor som andra hyresgäster. Metoden är styrkebaserad och fokus ligger på att individen ska erbjudas stöd för att behålla sitt boende och därmed uppnå boendestabilitet och i andra hand hantera problematik med beroende och psykisk ohälsa eller sjukdom. Tillgång till egen bostad är förenat med en överenskommelse om att den boende regelbundet tar emot stödinsats av en case manager (CM, en typ av boendestödare som samordnar vård och stöd för individer med komplex problematik).

Metoden Bostad först bygger på åtta grundläggande principer, att en egen bostad är en mänsklig rättighet, rätten till val och självbestämmande, bostad och behandling ska separeras från varandra, stöd riktas till återhämtning, stöd baseras på skademinskning, aktivt engagemang utan tvång och fostran, deltagarstyrt stöd utifrån individens styrkor och mål, och flexibelt stöd under så lång tid som personen vill och behöver.

Bostad först är en beprövad metod med evidensbaserade resultat. Metoden rekommenderas av Socialstyrelsen, SBU och SKR. Metoden är utformad för målgruppen långvarigt hemlösa personer med en samsjuklighet, det vill säga en kombination av beroende och psykisk ohälsa och eller sjukdom. Det handlar om individer som inte kan tillgodogöra sig stödinsatser enligt den traditionella boendetrappan, där man stegvis förväntas kvalificera sig för ett självständigt boende genom att uppnå nykter- och drogfrihet. Insatsen beviljas enligt socialtjänstlagen.

Enligt Rädda Barnen och Sveriges stadsmissioner utgår modellen från barnkonventionen och ska bidra till de globala målen i Agenda 2030. Ett eget boende i kombination med stödinsatser beskrivs vara av största vikt för att återfå sin föräldraroll eller kunna skapa en relation till barnet under trygga och förutsägbara former.

Beroendeenheten i Huddinge har i dagsläget en (1) klient med pågående insats Bostad först, utförare är Stadsmissionen. Stadsmissionen är den enda externa aktören som erbjuder platser inom Bostad först och de har just nu över ett års kötid varför nya beslut om insatsen inte är möjliga att verkställa inom rimlig tid.

Beroendeenheten bedömer att de i dagsläget har cirka fem personer som skulle ha behov av insatsen Bostad först. Det rör sig om individer som varit aktuella på enheten till och från under många år, som inte kan tillgodogöra sig andra insatser och har svårt att uppnå stabil nykter- och drogfrihet. Dessa individer beviljas ofta kostsamma och upprepade placeringar på HVB eller stödboende för att undvika att de far alltför illa men de blir ofta utskrivna efter en kortare tid på grund av återfall i missbruk.

Personal på beroendeenheten uppger att det finns en väl fungerande intern samverkan med insatserna boendestöd och stödboende och de ställer sig positiva till en Bostad först-verksamhet i egen regi då det kan vara lättare att samarbeta med utförare inom den egna förvaltningen än med en extern aktör.

Även om metoden har goda resultat så har vissa hinder identifierats för implementering. Enligt Socialstyrelsen är till exempel avsaknad av politiskt stöd och svårigheter att samverka med hyresvärdar och bostadsbolag försvårande faktorer. Ett annat hinder som lyfts fram är brist på tillräckligt avsatta resurser för att kunna arbeta med modellen fullt ut, vara metodtrogen.

Vikten av metodtrogenhet och en bred kännedom om vad som kännetecknar metoden bekräftas av projektledaren för Bostad först i Botkyrka kommun. Projektledaren beskriver att man där har skapat en styrgrupp där verksamhetschefer från både försörjningsstöd (där även budget och skuldrådgivning samt vräkningsförebyggande arbete ingår) och beroende är representerade. De har även satsat på en bred utbildningsinsats för ett stort antal medarbetare och en särskild utbildning för de CM som ska utföra insatsen. Utbildningarna har köpts in från Stadsmissionen.

Det finns en handbok för metoden som kan användas utan krav på licens eller certifikat. För stöd i arbetet finns även flera nätverk för Bostad först, ett regionalt nätverk och ett nationellt, därutöver erbjuder SKR ett samarbetsforum där det finns möjlighet att få svar på frågor och dela erfarenheter.

Statsbidrag kan sökas från Socialstyrelsen för fyra olika faser i arbetet gällande verksamhet med Bostad först där den första delen avser förberedande arbete.

Uppskattad kostnad i kronor:

	12 månader	18 månader
Externt (1 individ)	262 800*	393 840
Externt (5 individer)	1 314 000	1 969 200
Internt**	650 000	975 000

*Kostnad för placering i Bostad först, Stadsmissionen, 720 kr/dygn.

** Kostnad för 1 ytterligare tjänst som bedöms kunna arbeta med 7-10 personer i Bostad först.

Övriga kostnader (ej beräknade)

Stöd dygnet runt

Stadsmissionens Bostad först-verksamhet erbjuder telefonkontakt utanför kontorstid, stödet utförs av personal på ett av Stadsmissionens boenden, det vill säga inom befintlig verksamhet. Botkyrka har inget sådant stöd kopplat till Bostad först. Deras utgångspunkt är att om personer har behov av mer omfattande stöd så tillgodoses behovet bäst av annan insats än Bostad först. Enligt projektledaren i Botkyrka kan det dock vara väl värt att erbjuda stöd i likhet med Stadsmissionens organisation för ökad trygghet.

Planering

Söka statsbidrag. Ansökan om statsbidrag till kommuner 2024 för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet, enligt metoden Bostad först, ska ha kommit in till socialstyrelsen senast den 25 oktober 2023.¹

Mötestid för förberedelse och planering för chefer inklusive framtagandet av kriterier för beviljandet av insats samt samverkansrutin mellan GAF och SOF Förberedande utbildning inför planering av implementering, kan köpas in från Stadsmissionen

Bildande av styrgrupp

Styrgruppsmöten (t ex fastställa kriterier för att en individ ska kunna beviljas Bostad först)

Utbildning

Bredare utbildningsinsatsning för personal, kan köpas in från Stadsmissionen till en kostnad av cirka 20 000 kronor, beroende på antal personal, eventuell lokalkostnad osv.

Utbildning för CM

Metodhandledning för CM

¹ Den 31 januari 2024 beviljade Socialstyrelsen Huddinge kommun 780 000 kronor i statsbidrag för att förbereda, starta, utöka eller förbättra verksamhet enligt metoden Bostad först.

Projektledare

Enligt Botkyrkas erfarenhet är det en förutsättning att ha en projektledare initialt. I Botkyrka leder projektledaren både det strategiska och i viss mån det operativa arbetet och ansvarar även för till exempel metodhandledning. I en uppstartsfas krävs också en hel del praktisk planering, så som till exempel hantering av nycklar och kontrakt.

Slutsats

Det är inte relevant att genomföra en mer omfattande utredning av förutsättningarna och möjligheter för Bostad först. Underlaget i förstudien visar att det finns förutsättningar och möjlighet för modellen Bostad först i Huddinge.

Länkar:

Regeringens hemlöshetsstrategi:

[Nationell hemlöshetsstrategi 2022 - 2026 \(regeringen.se\)](#) (målen på sida 7 och specifikt om Bostad först på sida 14-17)

Sammanfattning om kostnader:

[Kostnadseffektiv metod - Bostad först \(bostadforst.se\)](#)

Uppsala 2020:

[Microsoft Word - Bostad först_Från om till hur.docx \(bostadforst.se\)](#)

SKR

[Metodutveckling, bostad först | SKR](#) där det bl.a. finns en introduktionsfilm (ca en timme) för att sprida kunskap om metodutveckling gällande hemlöshet och för att verka för att fler kommuner ges möjlighet att pröva modellen Bostad först.